

Jsoucno nepravé - událost (nepravá)

Na první poslech se pojmenování „nepravé jsoucno“ zdá obsahovat vnitřní rozpor: jde-li o „nepravost“, tedy zdánlivost, přestává mít smysl mluvit o „jsoucnu“. A proto si musíme ukázat, co máme na mysli jako takové nepravé jsoucno. (Pochopitelně nechávám stranou to, že samo slovo „nepravý“ je velmi nevhodné a tudíž jen prozatímní – ono totiž spíše zavádí než pomáhá k lepšímu porozumění.) Jako „nepravé jsoucno“ budeme tedy my a po svém označovat to, co vlastně (samostatným) jsoucnem není, protože není „jedním“, nýbrž mnohostí několika (eventuelně mnoha) jsoucen (opět pravých nebo nepravých) vedle sebe. Jako „školní“ příklad nám může posloužit hra tří dětí na kuličky (? v kuličky ?). Nejprve nemáme vůbec na mysli hru jako dění, nýbrž jen nahodilý momentální stav hry. Ten může třeba být takový, že dvě kuličky (z celkových 6 kuliček, každý hráč měl za počátku 2 kuličky) jsou v důlku, jedna další kulička je velmi blízko důlku a 3 kuličky jsou v různých vzdálenostech dost daleko od důlku. Pro děti to ovšem znamená mnohem víc, už také proto, že dobře vědí, které z nich kterou kuličkou házelo, ale to my nevíme a soustředíme se pouze na uvedený okamžitý stav rozložení oněch kuliček. My ovšem také nevíme, zda dvojice kuliček, které jsou v důlku, náleží jedinému hrajícímu dítěti nebo dvěma hráčům. A nyní se ťažme: je každá ta kulička z oné dvojice v důlku samostatným jsoucnem – anebo je jsoucnem také ona dvojice, třeba proto, že obě kuličky hodilo takto totéž dítě? Problém je ovšem v tom, že ani sama kulička (kterákoli) není vlastně samostatným a tedy „pravým“ jsoucnem, neboť byla vypálena z hlíny, vytvořené nesmírně velkou množinou malých zrněk písku atd., ale to zase necháme stranou, a zůstaneme u uvedené dvojice kuliček. Je dvojice (nebo třeba čtveřice atd.) jsoucnem? Je zřejmé, že při házení kostek jednotlivá čísla bereme jako výsledek jednoho hodu. A právě proto: je trojka nebo šestka samostatným jsoucnem? Říkáme: hodil šestku. Ale víme, že šestka znamená vlastně mnohost a nikoli jednotu. Pokud tedy budeme – jak je ovšem běžným zvykem – považovat skupinu teček nebo skupinu kuliček za jakýsi „celek“, a budeme s touto skupinou jako s celkem dále počítat, je zřejmé, že ta „celkovost“ je záležitostí pouhé konvence, úmluvy, nějakých zvyklostí, ale že o skutečným opravdový celek nejde. Naproti tomu rostlina, keř, strom, ještěrka, pes nebo člověk opravdovými celky jsou, i když v nich také můžeme rozpoznávat rozličné „mohosti“. Jde o to, že tu jde o mnohosti nějak sjednocené, integrované, nikoli za celky pouze považované. – Samostatným probléme ovšem bude, do jaké míry mohou v jednom světě být pouze vedle sebe nějaká jsoucna vskutku beze všech vztahů. Víme přece, že v jednom světě všechno spolu nějak souvisí (i nesouvisí). Takže půjde o ty „ne-souvislosti“.

(Písek, 160209-2.)